

Jerusalem den 5 juni 2009

Kära vänner!

Innan jag reser till Sverige den 17 juni, vill jag sända er en liten hälsning inför sommaren. Ni har verkligen varit i mina tankar alldeles särskilt den senaste tiden då jag fått så många bevis på er omtanke och generositet. Därför vill jag allra först försöka uttrycka den stora tacksamhet som fyller mitt hjärta. Som väl de flesta vet, fyllde jag 60 och jubileumsfonden 10 år den 21 maj. Fonden har fått ta emot många gåvor, och hälsningar, kort, brev samt inte minst värmen från goda tankar och förböner har ständigt strömmat emot mig. Jag skulle vilja tacka er var och en personligen men inser det omöjliga i uppgiften. Jag hoppas dock att ni anar hur mycket ni betyder för mig. Ja, utan er hade det arbete jag nu står mitt uppe i varken kommit igång eller kunnat fortsätta. Jag är helt enkelt mållös när jag tänker på allt som hänt under dessa tio år tack vare er.

Mållös - ja, det blev jag rent bokstavligen på min födelsedag. En besvärlig förkylning satte sig plötsligt på stämbanden och gjorde mig i det närmaste stum. Men trots det blev såväl den dagen som dagarna runt omkring en enda oförglömlig glädjefest. Dessutom gjorde min åkomma att mina vänner besparades långa tacktal. För tacktal var de värda! Det gäller inte minst min efterträdare som direktor för Svenska Teologiska Institutet, Håkan Bengtsson,

som på kvällen bjöd hem mig tillsammans med hela den svenska resegrupp som kommit hit denna jubileumsvecka under ledning av Birgitta Waern. Bland övriga gäster överraskade mig alldeles särskilt Börje Hedman, jubileumsfondens ordförande, som helt oväntat stod på trappan tillsammans med Håkan när vi kom. En kombination av antibiotika, god tårta och glad samvaro gjorde att rösten klarnade så pass mycket under kvällen, att jag faktiskt kunde hålla ett *litet* tacktal. Och följande dag gick det ganska bra att vara ciceron för jubileumsresans deltagare. Jag kunde också förverkliga mina planer att bjuda hem min grupp och andra vänner på lördag kväll strax efter sabbatens utgång.

Då brukar judar utföra en liten ceremoni, *havdala*, som betyder "avskiljande" - man tar farväl av sabbatens vila och går åter in i veckans sex skapelsedagar. Den här kvällen kom min käre granne, Sion Cohen, in och förrättade denna lilla gudstjänst för oss. Denna gång fick ceremonin en alldeles särskild mening, eftersom man då viger sina händer åt tjänst för en vecka, och Sion välsignade mig - och även mina gäster - för fortsatt tjänst under många nya år. Han välsignade också sin dotterson Doriav, som fyllde 16 år samma dag, och som vi alla hyllade med sång

Sion Cohen tändes havdala-ljuset och välsignar den nya veckan.

och ett svenskt fyrfaldigt leve.

Doriav är redan en duktig pianist och hade dagen till ära satt ihop ett härligt musikprogram som han framförde med bravur. Att få fira sin födelsedag så som jag nu fått göra är verkligen ett privilegium som jag bara kan tacka för och bära med mig i mina minnens rika skattkammare.

Doriav underhåller oss med skön musik.

Som ni säkert har hört, besökte påven Benedikt XVI Israel i maj. Besöket väckte stor uppmärksamhet och bidrog utan tvekan till att de goda relationerna mellan Vatikanen och Israel bekräftades och befästes. De stora gatorna i Jerusalem pryddes med Vatikanens och Israels flaggor sida vid sida samt med porträtt av påven. Hans besök betydde också mycket för den kristna minoriteten i Mellanöstern som ofta upplever sig vara förbisedd och glömd. Påvens tal och även de dagliga mässorna sändes på TV.

*Påven har lagt ned en krans på Yad Vashem.
(Foto: Yad Vashem)*

Jag är mycket imponerad av den kunnighet och känslighet som kännetecknade reportrarnas kommentarer till gudstjänsterna. Okunnighet, fördomar och fientlighet har länge präglat de judisk-kristna relationerna på båda sidor.

Vi hälsar med glädje allt som på detta sätt kan leda till ökad förståelse och respekt för varandra bland de breda folklagren.

Påven hade ingen lätt uppgift. Vartenda ord han sa - eller inte sa -

*Johannes Paulus II och dåvarande överrabbinen, professor Elio Toaff.
(Foto: L'Osservatore Romano)*

analyserades och kommenterades noga. Vidare jämfördes han givetvis med sin företrädare Johannes Paulus II, som besökte Israel år 2000 och som genom sin mera personliga och innerliga framtoning gjorde ett djupt intryck på alla.

Det var ju också under hans episkopat som diplomatiska relationer upprättades mellan Vatikanen och Israel år 1993. Dessutom var han den förste kände påven i historien som besökte en synagoga i Rom. Den 13 april 1986 togs han emot i Roms stora synagoga av dåvarande överrabbinen, professor Elio Toaff, i vad som betecknats som "det mest övertygande och gripande ekumeniska mötet under hela detta millennium" (tidningen *La Stampa* den 14 april 1986). Alldeles oavsett hur man ser på den bedömningen, måste man dra slutsatsen att detta möte markerar en helt ny färdriktning i kyrkans syn på det judiska folket. Jesper Svartvik har drastiskt betecknat de få hundra metrarna från Peterskyrkan på Vatikanhöjden till synagogan på Tiberns andra strand som världens längsta avstånd, eftersom påvens resa dit tog närmare tvåtusen år efter sekler av förakt och förföljelser av Jesu folk i Kristi namn.

Vi får dock inte glömma två viktiga omständigheter. För det första hade detta historiska möte egentligen beretts alltsedan påve Johannes XXIII år 1960 gav audiens åt den judiske historikern Jules Isaac - överlevande från Förintelsen och författare till de epokgörande böckerna om relationen mellan kristen teologi och antisemitism, *L'Enseignement du mépris*, "Undervisning i förakt", och *Jésus et Israël*. "Vågar jag hoppas på en förändring?" undrade Jules Isaac och fick svaret "Du har rätt till mer än ett hopp". Som bekant sammankallade Johannes XXIII Andra Vatikankonciliet 1962 och gjorde då frågan om kyrkans relation till det judiska folket till en huvudangelägenhet, vilket resulterade i det banbrytande dokumentet *Nostra Aetate*. Johannes XXIII visade också i handling att han ville lära av historien och bygga upp nya relationer till judarna. En gång passerade han synagogan just när sabbatsgudstjänsten hade avslutats och folk strömmade ut. Då lät han stanna bilen och gick ut och välsignade församlingen. Jules Isaac fick på många sätt se sin förhoppning gå i uppfyllelse.

För det andra får vi inte glömma den andra parten: Roms överrabbin som med öppna armar tog emot påven. Elio Toaff är - precis som också Johannes Paulus II var - en mycket varm, generös och öppen människa, som långt före mötet med påven 1986 i handling visade sin vilja till försoning. Så gick han natten innan Johannes XXIII dog upp till Petersplatsen och deltog i tillsammans med alla dem som samlats där i bön och vaka för den döende påven.

Den gripande bilden av Elio Toaff när han hjärtligt välkomnar Johannes Paulus II utanför synagogan har etsat sig in i mitt minne. Den har för mig blivit något av en hoppets symbol. Två stora andliga ledare möts i ömsesidig kärlek, besjälade av viljan och visionen att bygga upp något nytt och helt på ruinerna av brustna relationer och smärtsamma minnen. Därför blev mötet med den ene av dessa för en dryg månad sedan en upplevelse jag aldrig kommer att glömma.

Jag var i Rom för vår sedvanliga studievecka. Sonia Schlossman visade det judiska ghyttot, som faktiskt präglades av feststämning denna dag, eftersom det var *Jom Atzma'ut*, alltså Israels nationaldag.

I folkvimlet får jag plötsligt se ett välkänt ansikte: Roms legendariske överrabbin under femtio år (1951-2001), Elio Toaff. Eftersom jag hade bilden av honom tillsammans med påven på näthinnan, kände jag genast igen honom, och

eftersom bilden av honom gripit mig så djupt, tvekade jag inte att gå fram till honom. Det kändes ju som att träffa en gammal vän! Och precis så bemötte han också mig, trots att jag för honom givetvis först bara var en främling. Men det dröjde inte länge innan vi var inne i ett samtal om hans möte med

(Foto: Marianne Jarroff Prager).

påven. För några svindlande minuter stod tiden stilla. Och tänk att jag fick möjlighet att personligen tacka honom för allt han betytt för att öppna vägar och dörrar till förnyade relationer mellan judar och kristna!

Regntiden är nu förbi och dagstemperaturerna här i Jerusalem kan med endast några dagars mellanrum växla mellan dryga 20 grader och upp till närmare 40, vilket vi hade häromdagen. Men eftersom Jerusalem ligger på omkring 800 meters höjd, fläktar det nästan alltid, och närheten till öknen gör luften torr och behaglig.

Men det är också stort att få uppleva årstidernas växlingar och den nordiska sommarens ymniga grönska och blomstring. Efter midsommarfirandet hemma i Björketorp ser jag fram emot våra sedvanliga sommarkurser, som i år har temat "Ingen kan se Gud och leva (2 Mos 33:20) - om Gud, gudsbilder och avbilder". Kurserna äger rum på Stiftsgården i Skellefteå den 23-26 juni och på Helsjöns folkhögskola (mellan Borås och Varberg) i södra Västergötland veckan därefter, den 29 juni-2 juli. Det finns fortfarande några platser kvar, så det går bra att kontakta Anna-Greta Norén, Älvsbyvägen 1585, 941 92 Arnemark; tel. 0911-71065; ag.noren@spray.se för kursen i Skellefteå och för den andra kursen Helsjöns folkhögskola, 519 89 Horred; tel. 0320-205830; helsjon@helsjon.se; www.helsjon.fhsk.se.

Till sist önskar jag er allt gott inför sommaren. Må ni få njuta av mycket sol, värme, vila och hälsa med nya krafter till kropp och själ!
Varma hälsningar från Jerusalem och Er tillgivne

Göran Larssons jubileumsfond för judisk-kristna relationer:

Adress i Israel: Hatekufa 17/4, 92628 Jerusalem
tel. 00972-2 648 1979 eller 00972-50 685 0346 (mobil)

Adress i Sverige: Byvägen 6 A, 519 94 Björketorp
tel. 073-0949504

E-postadress: goran.larsson@judiskkristnarelationer.se

Hemsida: www.judiskkristnarelationer.se

PlusGiro (Postgiro) 195 85 45-4

Bankgiro 5374-4249